

Rereading the Components of the Desirable City for the Elderly; A Case Study of the Historical City of Masouleh

Hasanpour Loumer S¹, Nejad Ebrahimi A², *Sattari Sarbangholi H³, VandShoari A⁴

Author Address

1. PhD of Architecture, Department of Architecture and Urban Planning, Islamic Azad University, Tabriz, Iran;
2. PhD of Architecture and Urban Planning, Professor of the Department of Architecture and Urban Planning, University of Islamic Arts, Tabriz, Iran;
3. PhD of Urban Planning, Associate Professor of the Faculty of Architecture and Urban Planning, Islamic Azad University, Tabriz, Iran;
4. PhD of Art Research, Associate Professor of Carpet Department, University of Islamic Art, Tabriz, Iran.

*Corresponding Author Email: sattari@iaut.ac.ir

Received: 2023 Jun 15; Accepted: 2023 July 1

Abstract

Background & Objectives: Considering the increase in the elderly population and the phenomenon of aging in the world population, understanding the quality solutions to improve the elderly lives seems to be essential. The proper design of architectural and urban spaces are among the most important components that can play an important role in improving the quality and quantity of comfort for the elderly in the society. For this reason, architects and urban designers need a fundamental revision of their principles of architecture and urban planning. With an age of more than 1000 years, the historical city of Masouleh is one of the limited living spaces in Iran, which has been able to provide a suitable platform for its elderly people, who constitute more than half of the population of this city. This research aims to review the components of the city that is desirable for the elderly with a case study of the historical city of Masouleh was conducted.

Methods: The present study implemented a qualitative approach to study the samples. The historical city of Masouleh has 564 buildings, out of which the statistical population of 151 buildings was investigated in the research by dividing to five neighborhoods of Khanebar, Masjedbar, Keshesar, Asadmahleh, Reihanehbar and Bazar. In order to analyze the spatial elements of Masouleh architecture, based on field studies, 151 building maps were taken and drawn by AutoCAD 2023 software. Sound Meter Pro 2.6.7 software was used to analyze the amount of noise pollution in Masouleh neighborhoods at different hours of the day and night. Also, in order to analyze the amount of light received in the interior spaces of the Masouleh buildings, 3D models of the Masouleh residential buildings were first drawn by 3D Max 2023 software. Afterwards, based on the 30-year climate data of the historical city of Masouleh, which was obtained from the Meteorological Organization of Guilan Province, the amount of light received was simulated by Vilox Dilat Visualizer 3 software. In the last step, the components of the desirable city for the elderly were introduced in the historical city of Masouleh.

Results: Findings showed that the effective factors in creating a desirable city for the elderly from the perspective of the historical city of Masouleh were identified in the form of the following: creating a city with an urban garden model, eliminating noise pollution, increasing social interactions and vitality, increasing economic participation and welfare stability, urban image stability; peace stability, proper access to the buildings and flexible spatial layout, creation of interactive spaces, light passages and increased protection.

Conclusion: Based on the findings of this research, the effective components in creating a desirable city for the elderly from the perspective of the historical city of Masouleh are explained in increasing green environments per capita, the increase of social and economic interactions, flexible architecture, protection of the urban image, and historical and identity dimensions.

Keywords: Historical city of Masouleh, Desirable city, Elderly, City garden, Flexible architecture.

بازخوانی مؤلفه‌های شهر مطلوب برای سالمندان: مطالعه موردی شهر تاریخی ماسوله

سعید حسن پور لمر^۱، احد نژاد ابراهیمی^۲، *حسن ستاری ساربانقلی^۳، علی وندشعاری^۴

توضیحات نویسندگان

۱. دکتری معماری، گروه معماری و شهرسازی دانشگاه آزاد اسلامی، تبریز، ایران؛
 ۲. دکتری معماری و شهرسازی، استاد گروه معماری و شهرسازی دانشگاه هنر اسلامی، تبریز، ایران؛
 ۳. دکتری شهرسازی، دانشیار دانشکده معماری و شهرسازی دانشگاه آزاد اسلامی، تبریز، ایران؛
 ۴. دکتری پژوهش هنر، دانشیار گروه فرش دانشگاه هنر اسلامی، تبریز، ایران.
- *وابانامه نویسنده مسئول: sattari@iaut.ac.ir

تاریخ دریافت: ۲۵ خرداد ۱۴۰۲؛ تاریخ پذیرش: ۱۰ تیر ۱۴۰۲

چکیده

زمینه و هدف: طراحی مناسب فضاهای معماری و شهری از مؤلفه‌های مهمی است که می‌تواند در ارتقای آسایش و سطح کیفی سالمندان جامعه نقشی مهم ایفا کند. این تحقیق با هدف بازخوانی مؤلفه‌های شهر مطلوب برای سالمندان با مطالعه موردی شهر تاریخی ماسوله انجام شد.

روش بررسی: پژوهش حاضر به روش کیفی بود. به منظور شناخت مؤلفه‌های مطلوب در معماری ابنیه مسکونی ماسوله برای سالمندان، بر مبنای مطالعات میدانی ۱۵۱ بنا بررسی شد. برای تحلیل میزان آلودگی صوتی و میزان نور دریافتی در ابنیه مسکونی ماسوله، نرم‌افزارهای ساوند متر پرو ۲۰۶۰۷ و ویلوکس دیلات ویژولایزر ۳ به کار رفت. سپس مؤلفه‌های شهر مطلوب برای سالمندان در شهر تاریخی ماسوله معرفی شد.

یافته‌ها: نتایج نشان داد، عوامل مؤثر در ایجاد شهر مطلوب برای سالمندان از منظر شهر تاریخی ماسوله، در قالب ایجاد شهر با الگوی باغ‌شهر، حذف آلودگی صوتی، افزایش تعاملات اجتماعی و سرزندگی، افزایش مشارکت اقتصادی و پایداری رفاهی، ثبات سیمای شهری؛ ثبات آرامش، دسترسی مناسب به بنا و چیدمان فضایی منعطف، ایجاد فضاهای تعاملی، نور گذرها و افزایش حفاظت شناسایی شد.

نتیجه‌گیری: بر اساس یافته‌های این پژوهش، مؤلفه‌های مؤثر در ایجاد شهر مطلوب برای سالمندان از منظر شهر تاریخی ماسوله، در افزایش سرانه فضاهای سبز، افزایش تعاملات اجتماعی و اقتصادی، معماری انعطاف‌پذیر، حفاظت سیمای شهری و ابعاد تاریخی و هویتی تبیین می‌شود.

کلیدواژه‌ها: شهر تاریخی ماسوله، شهر مطلوب، سالمندان، باغ‌شهر، معماری انعطاف‌پذیر.

استفاده از نرم‌افزار ساوند متر پرو ۳۲.۶.۷ در ساعات مختلف از شبانه‌روز صورت گرفت. همچنین به‌منظور تحلیل میزان نور دریافتی در فضاهای داخلی ابنیه ماسوله، ابتدا مدل‌های سه‌بعدی از ابنیه مسکونی ماسوله توسط نرم‌افزار تری‌دی‌مکس ۲۰۲۳ ترسیم شد. پس از آن بر مبنای داده‌های اقلیمی سی‌ساله شهر تاریخی ماسوله که از سازمان هواشناسی استان گیلان کسب شد، شبیه‌سازی میزان دریافت نور توسط نرم‌افزار ویلوکس دیلات و ویژولایزر^۴ صورت گرفت.

۳ یافته‌ها

بر اساس یافته‌های این پژوهش، مؤلفه‌های مؤثر در ایجاد شهر مطلوب برای سالمندان از منظر شهر تاریخی ماسوله، الگوی باغ‌شهری، آلودگی صوتی، تعاملات اجتماعی و سرزندگی، مشارکت اقتصادی و پایداری رفاهی، ثبات سیمای شهری؛ ثبات آرامش، دسترسی به بنا و چیدمان فضایی، فضاهای تعاملی، نور گذرها و حفاظت شناخته شد. در ادامه به تحلیل هریک از مؤلفه‌ها اشاره خواهد شد.

الگوی باغ‌شهری

وجود فضاهای سبز و افزایش سرانه‌های تعاملی در چنین محیط‌هایی موجب کاهش استرس می‌شود. سالمندان به‌دلیل فضاهای آرامش‌بخش و هوای پاک و صدای پرندگان، علاقه‌مند به حضور در فضاهای سبز و پارک‌ها هستند (۹). شهر تاریخی ماسوله با قرارگیری در بستر کوهپایه همانند باغ‌شهری است که در آن فضاهای اقامتی و تجاری متناسب با شیب ملایم زمین در مجاورت با یکدیگر قرار گرفته‌اند. همان‌طور که در تصویر ۱ مشاهده می‌شود، ساختار شهری ماسوله به‌گونه‌ای است که بیش از ۸۰ درصد از این شهر به‌صورت باغ‌های طبقاتی طراحی و ساخته شده است. رمپ‌های متصل‌کننده مسیرهای شهری با شیب ملایم و بام‌های پلکانی آن، باعث پیدایش فضاهای مکث و استراحت پس از پیاده‌روی شده که برای سلامتی سالمندان مفید است؛ این امر در تمام ساختار محلات شهر تاریخی ماسوله تکرار شده است.

سالمندی^۱ مسیری طبیعی و پدیده‌ای حیاتی است که همه موجودات زنده را در بر می‌گیرد و پیش‌بینی می‌شود رشد آن در جهان در سال‌های ۲۰۱۵ تا ۲۰۵۰ از ۱۲ درصد به ۲۲ درصد افزایش یابد (۱). بر مبنای مرکز آمار کشور، جمعیت سالمندان ایران تا سال ۱۴۱۰ بالغ بر ۲۵ تا ۳۰ درصد جمعیت کشور خواهد بود (۲). سالمندی یکی از مراحل مهم زندگی انسان است و طراحان شهری و معماران می‌توانند نقشی مهم در ارتقای سطح کمی و کیفی سالمندان ایفا کنند (۳). کمبود استانداردهای شهری و معماری موجب پیدایش مشکلات متعددی برای سالمندان شده است (۴،۵). شهرهای مطلوب از منظر سالمندان به شهرهایی اطلاق می‌شود که سبب افزایش رفاه نسبی، طول عمر، امید به زندگی، توزیع عادلانه خدمات عمومی و کاهش صدمات فیزیکی آنان شود (۶). شهر تاریخی ماسوله با قدمتی بالغ بر هزار سال از جمله معدود فضاهای زیستی در کشور ایران به‌شمار می‌رود و توانسته است بستر مناسبی را برای سالمندان خویش که تشکیل‌دهنده بیش از نیمی از جمعیت این شهر هستند، فراهم آورد (۷). پژوهش حاضر، مؤلفه‌های مؤثری را مشخص کرد که در شکل‌گیری شهر مطلوب برای سالمندان در شهر تاریخی ماسوله به‌کار رفته است. نتایج حاصل از پژوهش می‌تواند به‌منظور خلق شهرهای جدید و مطلوب برای سالمندان در ایران استفاده شود.

۲ روش بررسی

پژوهش حاضر با رویکرد کیفی برای مطالعه نمونه‌ها انجام شد. شهر تاریخی ماسوله دارای ۵۶۴ بنا است که از این جامعه آماری، ۱۵۱ بنا به‌تفکیک محلات پنج‌گانه خانه‌بر، مسجدبر، کشته‌سر، اسکدمحله، محله ریحانه‌بر و بازار در پژوهش بررسی شد (۸). در این پژوهش به‌منظور تحلیل عناصر فضایی معماری ماسوله، بر مبنای مطالعات میدانی، نقشه‌های ۱۵۱ بنا برداشت شد و ترسیم توسط نرم‌افزار اتوکد ۲۰۲۳ انجام گرفت. تحلیل میزان آلودگی صوتی موجود در محلات ماسوله با

تصویر ۱. میزان فضاهای سبز و ساختار باغ‌شهری ماسوله

سرگیجه‌های موضعی و شیوع انواع سکنه‌ها حاصل وجود آلودگی‌های صوتی است (۱۰). شهر تاریخی ماسوله به‌سبب ساختار پلکانی ابنیه خویش موجب شده است تا هیچ خودرو و وسایل موتوری قادر به حضور و تردد در سطح شهر نباشد. تحلیل میزان صوت در محلات مختلف ماسوله نشان می‌دهد، غالباً میزان آلودگی صوتی در شبانه‌روز کمتر از ۶۰ دسی‌بل است. کاهش آلودگی صوتی و حذف خودروها در

آلودگی صوتی

رشد روزافزون جمعیت و زندگی در میان تجهیزات مدرن، علاوه بر افزایش رفاه موجب پیدایش اثرات نامطلوبی در زندگی انسان‌ها شده است. آلودگی صوتی از مضرات بسیار مهمی است که امروزه جامعه بشری و سالمندان با زندگی در شهرها از آن رنج می‌برند. بیماری‌های عصبی، خستگی‌های روحی و جسمانی، افزایش استرس و اضطراب،

^۴. 3Ds Max 2023

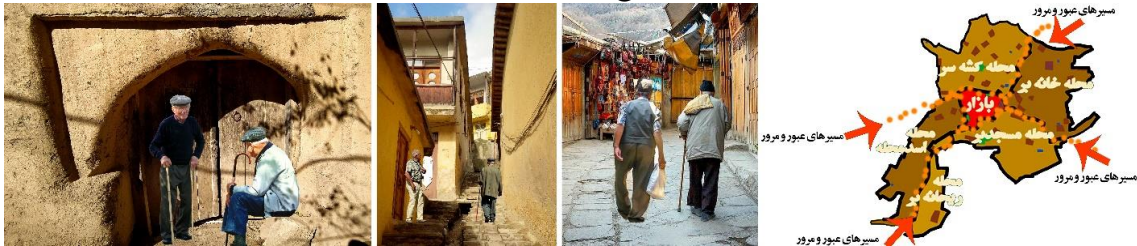
^۵. VELUX Daylight Visualizer 3

^۱. Elderly

^۲. Auto Cad 2023

^۳. Sound Meter Pro v2.6.7

کاهش سطح تعاملات اجتماعی از مشکلات بسیار بزرگی است که سالمندان با آن مواجه هستند و این دوری و کاهش تعاملات سبب کاهش سطح سلامت روحی و جسمانی در سالمندان می‌شود. براساس تصویر ۲، ساختار شهر ماسوله به گونه‌ای است که در آن مسیرهای دسترسی به شهر به صورتی شکل گرفته‌اند که مردم آن باید از مسیرهای مشخص عبور کنند. همچنین در جوار هر خانه‌ای سکوهایی به نام صفه وجود دارد که افراد مسن و سالمند با نشستن روی آن می‌توانند به استراحت و بحث درباره مسائل مختلف زندگی بپردازند.

تصویر ۲. نحوه دسترسی محلات و تأثیر آن بر افزایش تعاملات اجتماعی مردم ماسوله

سطح درآمد، افزایش روحیه اجتماعی و کاهش مشکلات افسردگی در قشر سالمند ماسوله شده است. وجود تالارها در طبقه اول منازل مسکونی برای بافتن صنایع دستی بانوان، وجود سکوهایی خشتی در مجاورت طاق‌های ورودی بناها و اراهه‌های چوبی در کنار خانه‌های خود برای فروش محصولات و صنایع دستی خویش موجب افزایش درآمد و افزایش رفاه نسبی در قشر سالمند ماسوله شده است.

تصویر ۳. مشارکت اقتصادی سالمندان در شهر تاریخی ماسوله

نیز که بخش عظیمی از زندگی خویش را در آن سپری کرده‌اند، بیشترین آسیب را خواهند دید (۱۲). همان‌طور که در تصویر ۴ مشاهده می‌شود، معماری و شهرسازی ماسوله از دیرباز تاکنون دارای ساختاری بصری پیوسته بوده و تمامی المان‌های تاریخی آن به صورت پیوسته حفاظت شده است. تداوم سبک‌های معماری و حفاظت از سیمای شهری در ماسوله سبب افزایش حس آرامش و تعلق خاطر و کاهش فشارهای روحی و روانی و هویتی در سالمندان ماسوله شده است.

سطح شهر باعث کاهش مرگ‌ومیر ناشی از تصادفات و بیماری‌های روحی و روانی در سالمندان و افراد ساکن در ماسوله شده است. تعاملات اجتماعی و سرزندگی

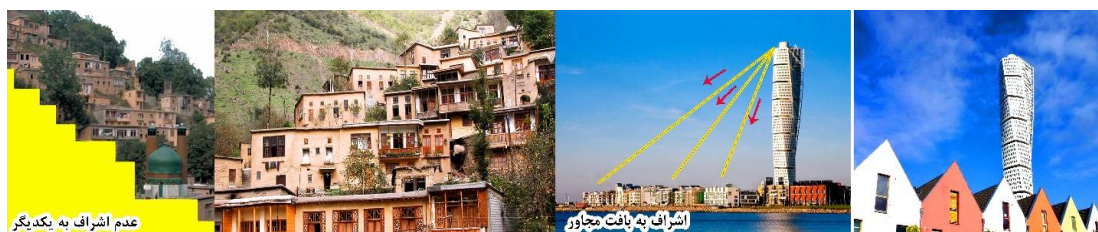
تغییر سبک زندگی و مهاجرت به شهرهای صنعتی به منظور یافتن کار و درآمد مناسب موجب شده است تا افراد بیش از پیش در محیط‌های کوچک زیستی و غالباً بدون داشتن روابط با همسایگان در شهرک‌های نزدیک به محل کار زندگی کنند. زندگی در چنین محیط‌هایی، سطح روابط اجتماعی را در جامعه کاهش می‌دهد (۱۱). دوری از اجتماع و

مشارکت اقتصادی و پایداری رفاهی

باتوجه به آنکه روند پیری و افزایش سالمندی تأثیرات منفی بر نیروی کار و شرایط اقتصادی جامعه تحمیل می‌کند، در شهر تاریخی ماسوله افراد سالمند و مسن هستند که توانسته‌اند نقشی حیاتی را در ایجاد مشاغل متعدد به همراه همسران خویش ایفا کنند. همان‌طور که تصویر ۳ نشان می‌دهد، اشتغال زنان و مردان سالمند ماسوله باعث افزایش

ثبات سیمای شهری؛ ثبات آرامش

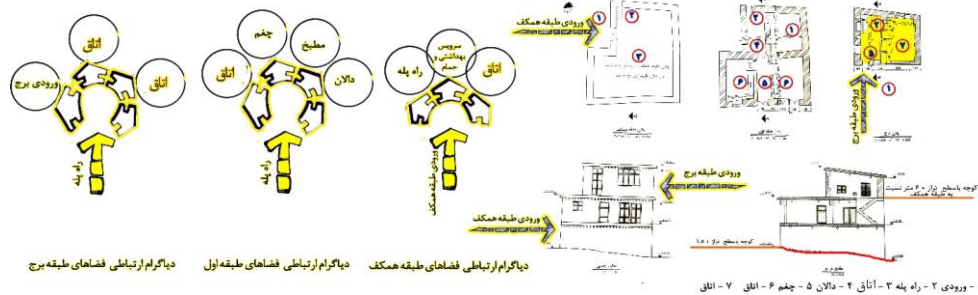
سیمای شهری شامل سبک‌های مختلف معماری و شهرسازی می‌شود که در ادوار تاریخی بر مبنای رویدادهای اجتماعی، اقتصادی، دینی و... شکل گرفته است. تخریب بافت‌های تاریخی و احداث برج‌های بلندمرتبه موجب نابودی خاطرات جمعی شهروندان، حذف هویت تاریخی شهر و نقض حریم‌های خصوصی شهروندان می‌شود. گسترش چنین پدیده‌ای در بافت‌های تاریخی، افزایش فشارهای روحی و روانی و سردرگمی ساکنان آن جامعه را به دنبال دارد و افراد مسن و سالمندان

تصویر ۴. نحوه مداخله و تخریب سیمای شهری مدرن در مقابل بافت و سیمای یکپارچه شهر تاریخی ماسوله

رویکردهای مهم‌تری به‌شمار می‌رود که در ساختار ابنیه مسکونی ماسوله رعایت شده است. خانه‌های ماسوله به‌سبب ساختار پلکانی و قرارگیری در شیب دارای ورودی‌های متعدد در طبقات است و افراد سالخورده و سالمند می‌توانند به‌آسانی بدون طی‌کردن مسیرهای طولانی وارد فضاهای اقامتی خویش شوند. همان‌طور که در تصویر ۵ آورده شده است، فضاهای موجود در طبقات همکف و طبقات بالاتر خانه‌های ماسوله دارای عملکردهای یکسانی هستند. این امر باعث سهولت در بهره‌مندی از فضاهای داخلی برای افراد مسن و سالمندی می‌شود که قادر به طی‌کردن مسیرهای طولانی و پلکان‌های متعدد در طبقات نیستند.

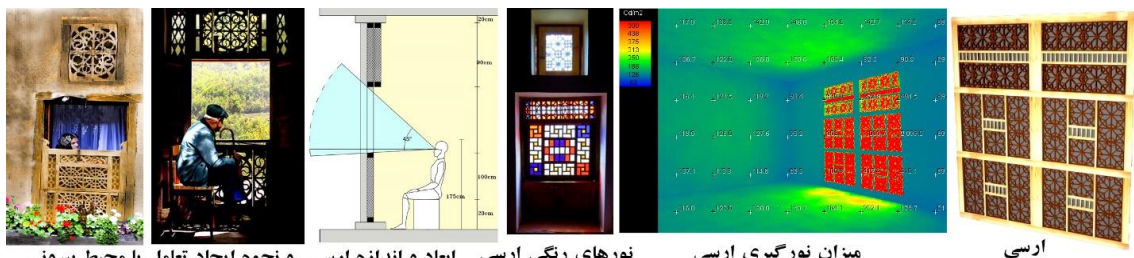
دسترسی به بنا و چیدمان فضایی امروزه با توجه به آنکه احداث ساختمان‌ها در ارتفاع و به‌شکل طبقاتی انجام می‌گیرد، دسترسی به فضاهای اقامتی برای سالمندان توسط پلکان‌ها و آسانسورها امری خطرناک و آسیب‌زا است و سالانه گزارش‌های اورژانسی سالمندان هنگام استفاده از پلکان‌های متعدد و آسانسورها مشاهده می‌شود (۱۳). همچنین ترس به‌کارگیری از آسانسورها در ساختمان‌های بلندمرتبه موجب شده است تا بسیاری از سالمندان بدون همراه نتوانند از آپارتمان خرج شوند و از فعالیت‌های روزمره خویش عاجز باشند؛ اما دسترسی آسان به بنا از مسیرهای متعدد، وجود حداقل اختلاف سطح در میان فضاهای داخلی و خارجی و وجود فضاهای اقامتی با عملکردهای یکسان در طبقات از

تصویر ۵. نحوه دسترسی به بنا و انواع فضاهای موجود در خانه‌های ماسوله

ندارند و به‌همین دلیل فضاهای داخلی، محیط‌های غیرمطلوبی برای کاربران و سالمندان خواهد بود. خانه‌های ماسوله غالباً در جهت نور خورشید احداث شده‌اند. ضلع مقابل خانه‌های ماسوله دارای نورگیرهای مشبک با شیشه‌های رنگی به نام ارسی است. نور خورشید پس از برخورد و عبور از شیشه‌های رنگی ارسی‌ها موجب شکل‌گیری فضایی زیبا و آرامش‌بخش در محیط‌های داخلی برای کاربران می‌شود. ابعاد و ساختار ارسی‌های ماسوله به‌گونه‌ای است که افراد سالمند قادر هستند به‌آسانی بازوها را باز و بسته کنند. همان‌گونه که در تصویر ۶ مشاهده می‌شود، ارتفاع ارسی‌ها به‌گونه‌ای است که علاوه بر جنبه‌های نورگیری می‌تواند مانع از سقوط افراد مسن و کودکان شود. تحلیل‌های میزان جذب نور ارسی‌های ماسوله نشان می‌دهد که سطح نورگیری غالباً در بازه استاندارد است.

فضاهای تعاملی، نورگذرها و حفاظت افزایش سطح تعاملات از عوامل مهم‌تری است که می‌تواند ناتوانی ذهنی و جسمی را در سالمندان به‌تأخیر اندازد (۱۴). تالارها یا تراس‌های چوبی مسقف مشرف به کوچه‌های ماسوله از جمله فضاهایی در معماری ماسوله هستند که غالباً برای نشستن افراد سالمند و مسن به‌منظور استراحت و برقراری ارتباط با محیط بیرون و همسایگان استفاده می‌شوند. ابعاد تالارها به‌صورت 3×2 است. دریافت نور مناسب در فضاهای زیستی یکی دیگر از موضوعات بسیار مهم است که امروزه بیش از پیش در ارتقای سطوح کمی و کیفی سلامت افراد در علوم متعدد بررسی می‌شود. فضاهای با نور مناسب می‌توانند بر کاهش افسردگی، افزایش سطح پویایی و سرزندگی و آرامش روح و روان در انسان‌ها تأثیرگذار باشند. خانه‌های امروزی به‌لحاظ محدودیت ابعاد زمین و نسبت جهت‌گیری به نور خورشید اغلب نورگیری مناسبی

تصویر ۶. بررسی عملکرد ارسی‌ها در جذب نور و افزایش سطح فضاهای تعاملی برای سالمندان در خانه‌های ماسوله

مؤلفه‌های مهم‌تر به‌کاررفته در شهر تاریخی ماسوله به‌منظور افزایش مطلوبیت زندگی سالمندان به‌صورت نمودار ۱ ارائه شده است.

نمودار ۱. مؤلفه های پیشنهادی به کاررفته در شهر تاریخی ماسوله به منظور افزایش سطح مطلوبیت زندگی برای سالمندان

۴ بحث

و سرزندگی سالمندان و کاهش مشکلات آنان است. مردم ماسوله با طراحی ساختار شهری خویش، غالباً باید از مسیرهای واقع در میان خانه ها و کوچه های خویشاوندان، عبور کنند. این موضوع باعث می شود تا به طور مستمر و روزانه، خودآگاه یا غیرآزادی با یکدیگر در تعامل باشند؛ به این صورت سطح فعالی از روابط اجتماعی را تجربه می کنند و از بیماری های انزوآگرایی اجتناب می ورزند. وان اردن و همکاران دریافتند، ایجاد تعامل اجتماعی هرچند کوتاه در میان افراد مسن می تواند ترس و ناراحتی و خودکشی ها را در افراد سالمند کاهش دهد (۱۷).

مشارکت اقتصادی فعال و مستمر سالمندان یکی دیگر از مؤلفه های مهمی به شمار می رود که در ماسوله به آن اهمیت داده شده است و میر و وردینگ بر تأثیرگذاری مثبت فعالیت های اقتصادی در سالمندان در ایجاد عدالت اجتماعی و پایداری امنیت تأکید داشتند (۱۸). حضور پررنگ سالمندان در فعالیت های اقتصادی سبب افزایش سطح درآمد و کاهش زوال عقلی و فیزیکی در آن ها می شود. مقولات مستتر در بُعد حفاظت از سیمای شهری در ماسوله نشان داد، کاهش مداخلات و تخریب بافت های شهری که هریک در بازه ای از تاریخ در این شهر شکل گرفته، توانسته است بر ایجاد و شکل گیری پیوند حسی و عمیق میان شهروندان و فضاهای زندگانی آن ها تأثیرگذار باشد. حفاظت از بافت تاریخی و سیمای شهری برای کاهش تنش های روحی و محافظت از هویت افراد سالخورده ای است که از کودکی تا سنین سالمندی در آن زندگی کرده اند. همچنین دسترسی آسان سالمندان با حداقل پیمایش اختلاف سطح ها می تواند موجب افزایش سطح آسایش حرکتی و فیزیکی، کاهش آسیب های مفاصل و عضلانی و افزایش شعاع حرکتی برای آن ها شود. فضاهای تعاملی، نور گذرها و حفاظت از دیگر موضوعاتی است که در ابنیه مسکونی ماسوله بر مبنای نیازهای فیزیکی و روحی سالمندان طراحی شده است. پژوهش اوکان و همکاران مشخص کرد، دریافت نور طبیعی برای عملکرد مناسب تمامی سنین و به ویژه در سالمندان امری ضروری است (۱۹).

هدف پژوهش حاضر بازخوانی مؤلفه های شهر مطلوب برای سالمندان در شهر تاریخی ماسوله بود. نتایج حاصل از این پژوهش می تواند به منظور طراحی مطلوب فضاهای زیستی برای سالمندان در شهرهای نوین ایران به کار رود. نتایج پژوهش درباره شهر تاریخی ماسوله نشان داد، در طراحی ابنیه مسکونی و ساختار شهری ماسوله مؤلفه های الگوهای باغ شهری، کاهش آلودگی های صوتی و بصری با حذف سیستم های حمل و نقل در سطح شهر، افزایش تعاملات اقتصادی و اجتماعی در ایجاد پویایی و سرزندگی افراد سالمند، حفاظت از سیمای شهری در توالی زمان به معنای حفاظت از هویت خاطرات جمعی مردم ماسوله، ایجاد معماری و شهرسازی پویا و منعطف متناسب با نیازهای جسمانی کاربران استفاده شده است. یافته های پژوهش حاضر مشخص کرد، افزایش سرانه محیط های سبز در محیط های زیستی سالمندان با یافته های پژوهش علی و همکاران (۱۵) مطابقت دارد. براساس گزارش سازمان جهانی بهداشت^۱، افزایش سرانه محیط های سبز در شهرها برای سلامتی تمامی اقشار جامعه و به ویژه برای سالمندان ضروری است (۱۴). افزایش روزافزون آلودگی های صوتی در دوران معاصر موجب پیدایش بیماری های متعدد در افراد جامعه و به خصوص در سالمندان می شود و حذف آن از طریق طراحی مناسب فضاهای زیستی توسط طراحان شهری و معماری می تواند بر ارتقای سطح سلامت جامعه مؤثر باشد. مردم ماسوله با حذف خودروهای نقلیه و مشاغل ایجادکننده آلودگی های صوتی، توانسته اند بسیاری از بیماری های شنوایی و جراحات های حاصل از تصادفات را کاهش دهند. نتایج پژوهش مک دومینایل و همکاران گواه آن بود که کاهش و حذف ترافیک و آلودگی های صوتی، نقشی اساسی در کاهش بیماری های سنین متعدد، به طور ویژه در سالمندان دارد (۱۶).

یافته های پژوهش حاضر نشان داد، حضور فعال و مستمر روزانه سالمندان در تعاملات اجتماعی آن ها، دارای نقشی اساسی در پویایی

¹. World Health Organization (WHO)

۶ بیانیه‌ها

تأییدیه اخلاقی

این مقاله برگرفته از رساله دکتری سعید حسن پور لمر بوده که با عنوان «گونه‌شناسی نقوش و تزئینات معماری شهر تاریخی ماسوله» با راهنمایی دکتر احد نژاد ابراهیمی و دکتر حسن ستاری ساربانقلی و مشاوره دکتر علی وندشعاری در دانشگاه آزاد اسلامی واحد تبریز تدوین شده است.

رضایت برای انتشار

کاربرد ندارد.

تضاد منافع

در پژوهش حاضر هیچ‌گونه تضاد منافی بین پژوهشگران وجود ندارد.

منابع مالی

تأمین تمامی منابع مالی برای انجام پژوهش حاضر به صورت شخصی بوده است.

نتایج پژوهش حاضر در حوزه طراحی فضاهای زیستی مطلوب برای سالمندان می‌تواند الگویی مناسب معرفی شود. در تحقیقات آتی پیشنهاد می‌شود، برای جامعه و جمعیت ایران که به سرعت در حال حرکت به سوی سالمندی است، الگوهایی از ساختمان‌های موفق ارائه شود که توانسته‌اند نیازهای زیستی سالمندان را در عصر حاضر برطرف کنند.

۵ نتیجه‌گیری

به‌طور کلی یافته‌های پژوهش حاضر نشان داد، مجموع عواملی همچون افزایش سرانه محیط‌های سبز، حذف و کاهش آلودگی‌های سمعی و بصری، افزایش سطح تعاملات اجتماعی و مشارکت‌های اقتصادی، ثبات در خاطرات بصری و سیمای شهری و ایجاد و طراحی فضاهای معماری منعطف و چندعملکردی می‌تواند موجب افزایش سطوح کمی و کیفی محیط‌های زیستی در شهرها برای سالمندان شود.

References

1. Brown A, Kim SJ. Detecting elder abuse in dermatology: a clinical and practical review. *J Am Acad Dermatol*. 2023;88(6):1345–53. <https://doi.org/10.1016/j.jaad.2023.02.003>
2. Statistical Center of Iran. Natayej tafsilī sarshomari omumi nofoos va maskan 1390 kolle keshvar detailed results of the 1390 population and housing census of the whole country]. Tehran: Statistical Center of Iran; 2013. [Persian]
3. Zandieh M. Tailoring of cityscape for the elderly. *Salmand: Iranian Journal of Ageing*. 2012;7(2):7–18. [Persian] <http://salmandj.uswr.ac.ir/article-1-622-en.html>
4. Ghafari Gilandah A, Mohammadi C, Davari E. Arzyabi shakhes haye shahr doostdar salmand motaleye moredi: shahre Sari [Evaluation of indicators of an elderly-friendly city, a case study: Sari city]. *Journal of Environmental-based Territorial Planning*. 2022;15(56):1–26. [Persian] https://journals.iau.ir/article_691827.html?lang=en
5. Rakhshanasab HR, Hosseini SA, Sattarzadeh N. Evaluating indicators of the desirable city for the elderly (case study: Yasuj city). *Journal of Geography and Urban Space Development*. 2022;9(3):59–81. [Persian] https://jgusd.um.ac.ir/article_41535.html?lang=en
6. Hasanpour Loumer S. Masouleh shahri kohan hamrah ba mo'allefe haye memari paydar va irani eslami [Masouleh, an old city with stable and Iranian Islamic architectural components]. Tehran: Sokhanvaran Pub; 2018. [Persian]
7. Hasanpour Loumer S, Nejad Ebrahimi A, Sattari Sarbangholi H, Vandshoari A. A comparative study of Japanese Kumiko art and Iranian Masouleh Gereh-Chini. *Pazhouhesh-e Honar*. 2023;12(23):1–21. [Persian] <http://ph.aui.ac.ir/article-1-1161-en.html>
8. Hasanpour Loumer S, Toofan S. Visual and structural features of sash windows in Masouleh historical city. *Islamic Art*. 2019;15(34):72–92. [Persian] https://www.sysislamicartjournal.ir/article_93927.html?lang=en
9. Joghataei MT, Nejati V. Assessment of health status of elderly people in the city of Kashan. *Salmand: Iranian Journal of Ageing*. 2006;1(1):3–10. [Persian]. <http://salmandj.uswr.ac.ir/article-1-26-en.html>
10. Shekaryazi O, Hayati S. Comparative study of quality of life (quality of their communication and elderlies' personality characteristics) among the elderly living in nursing home and in their family case study: elderly living in Uremia. *Journal of Sociology Studies*. 2015;8(28):77–94. [Persian] https://jss.tabriz.iau.ir/article_525189.html?lang=en
11. Hosingholizade A, Jelokhani M, Nakhostinrouhi M, Hajilo F. Spatial analysis and evaluation of urban spaces from the elderly-friendly city perspective (study area: district 6 of Tehran, Iran). *Geographical Urban Planning Research*. 2020;8(2):371–89. [Persian] https://jurbangeo.ut.ac.ir/article_77201.html?lang=en
12. World Health Organization. World health statistics [Internet]. World Health Organization; 2016.
13. Li J, Fu J, Gao J, Zhou R, Wang K, Zhou K. Effects of the spatial patterns of urban parks on public satisfaction: evidence from Shanghai, China. *Landsc Ecol*. 2023;38(5):1265–77. <https://doi.org/10.1007/s10980-023-01615-z>
14. Ha J, Kim HJ, With KA. Urban green space alone is not enough: a landscape analysis linking the spatial distribution of urban green space to mental health in the city of Chicago. *Landsc Urban Plan*. 2022;218:104309. <https://doi.org/10.1016/j.landurbplan.2021.104309>
15. Ali MdJ, Rahman M, Hossain SkI. Urban green spaces for elderly human health: a planning model for healthy city living. *Land Use Policy*. 2022;114:105970. <https://doi.org/10.1016/j.landusepol.2021.105970>

16. Mac Domhnaill C, Douglas O, Lyons S, Murphy E, Nolan A. Road traffic noise and cognitive function in older adults: a cross-sectional investigation of the Irish longitudinal study on ageing. *BMC Public Health*. 2021;21(1):1814. <https://doi.org/10.1186/s12889-021-11853-y>
17. Van Orden KA, Bower E, Lutz J, Silva C, Gallegos AM, Podgorski CA, et al. Strategies to promote social connections among older adults during “social distancing” restrictions. *Am J Geriatr Psychiatry*. 2021;29(8):816–27. <https://doi.org/10.1016/j.jagp.2020.05.004>
18. Meier V, Werding M. Ageing and the welfare state: securing sustainability. *SSRN Electronic Journal*. 2010;26(4):655–70. <http://dx.doi.org/10.1093/oxrep/grq031>
19. Okan F, ZiNciR H, Deveci K. The effect of sun light exposure to the level of vitamin D in elderly people living in nursing home. *J Clin Densitom*. 2022;25(2):261–71. <https://doi.org/10.1016/j.jocd.2021.03.006>